

METALNA V ARHIVU TV SLOVENIJE

Aleksander Lavrenčič *

UDK: 061.5:621.71.9(497.4 Maribor):654.17(497.4)

Aleksander Lavrenčič: Metalna v arhivu TV Slovenije. Tehnični in vsebinski problemi klasičnega in elektronskega arhiviranja. Zbornik referatov z dopolnilnega izobraževanja, Maribor 6/2007, str. 227-233.

Izvirnik v slovenščini, izvleček v slovenščini in angleščini, povzetek v angleščini.

Članek opisuje sodelovanje Pokrajinskega arhiva Maribor in Oddelka za arhiviranje in dokumentacijo TV Slovenija pri izdelavi videograma o mariborski Metalni v okviru razstave o mariborskem industrijskem gigantu. Za lažje sodelovanje s sorodnimi ustanovami v prihodnosti so članku dodane tudi navedbe pravilnika RTV Slovenija o izposoji gradiva za zunanje naročnike.

UDC: 061.5:621.71.9(497.4 Maribor):654.17(497.4)

Aleksander Lavrenčič: Metalna Factory Maribor in the Archives of RTV Slovenia. Technical and Field Related Problems of Traditional and Electronic Archiving. Conference Proceedings, Maribor 6/2007, pp. 227-233.

Original in Slovenian, abstract in Slovenian and English, summary in English.

This paper describes the producing of videogram of Metalna factory in the TV archives, which was made by the Archives of Slovenian television Ljubljana in cooperation with the Regional Archives Maribor. In the second part of the article the rules of acquiring materials from the TV archives for TV subscribers and for educational and similar institutions are represented.

*»... Onkraj tega niza starih premikajočih strojev, ki so bili zdaj negibni, z zarjavelimi dušami, zgolj primerki tehnološkega ponosa, ki jih je postavil na ogled, da bi vzbudil občudovanje obiskovalcev, se odpira kor ...«
(U. Eco)¹*

Prošnjo za sodelovanje pri razstavi *Sledovi mariborskega gospodarstva v arhivskem gradivu* je v mesecu juliju 2006 poslala direktorica Pokrajinskega arhiva Maribor, dr. Slavica Tovšak. Zanimalo jo je predvsem, ali hranimo v televizijskem arhivu kakšno starejšo oddajo o Metalni. Pregledali smo kartoteke in ugotovili, da smo v tem primeru podobni palčku Smuku na minus prvo potenco. Kdor se še spomni simpatičnega risanega junaka, ve, da je moral izbrati čisto majceno zvezdo, lahko kot peresce. Ker mu to ni šlo, je poskusil z zvijačo in ostal praznih rok. Mi, ki smo iskali daljše oddaje, pa smo se odločili, da bomo ubrali drugačno pot, ki je sprva izgledala veliko napornejša, so pa zato bili sadovi dela veliko slajši. S skupnimi močmi smo namreč ustvarili videogram in ga poimenovali *Metalna v arhivu TV Slovenija - avdiovizualna edicija virov dnevnoinformativnega programa TV Slovenija*.

* Aleksander Lavrenčič, višji arhivist, v. d. vodja Oddelka za arhiviranje in dokumentacijo TV Slovenija, RTV Slovenija, Kolodvorska 2-4, 1550 Ljubljana, Slovenija.

¹ Umberto Eco, *Foucaultovo nihalo*, prevedel Vasja Bratina, Mladinska knjiga, Ljubljana 2005.

Da bi bila zmeda še malo večja, smo v uvodni špici pred nazivom podjetja dodali še eno veliko tiskano črko M in tako približali naš izdelek uradnemu logotipu Metalne. To je bilo pač leto, v katerem smo se Slovenci zabavali z logotipi in slogani. Toliko za uvod. Sicer smo spotoma izumili še nekaj novih prijemov in bližnjic, vendar o njih nekoliko več kasneje, še posebej zato, ker avtorju prispevka, ki je doma s Tolminskega, pri iskanju bližnjic ne gre slediti. Obstaja namreč zelo star in lep rek: »Pot se vleče kot tolminska bližnjica.« Kdor ga je že izkusil na lastni koži, dobro ve, o čem govorim.

Torej, pri iskanju oddaje za predvajanje na razstavi, nismo imeli sreče, ker se nam niso ujemale kriteriji za predvajanje. Morala bi biti dovolj stara, primerne dolžine in s primerno vsebino, predvsem pa velja, da neko določeno časovno patino predstavljajo črno-beli posnetki. Še najbolj se je našim kriterijem približala oddaja Darka Marina o delegatskem sistemu v Metalni iz leta 1977 (DFR - dokumentarno feljtonska redakcija: Razgledi - Take so izkušnje). Oddaja ima letos že spoštljivo »pestnerjansko« starost trideset let, vendar je bila posneta v barvni tehniki. In roko na srce, tudi tema oddaje ni ravno povšeči novim časom. Zato smo napravili seznam vseh posnetkov o Metalni, ki jih televizijski arhiv hrani na filmskih kolutih in najprej opravili primarno selekcijo tega gradiva ter pripravili gradivo za presnemavanje na nove nosilce, ki jih uporabljamo v televizijski produkciji - imx kasete.² Pri gradivu, ki

² Končni seznam filmskih posnetkov o Metalni je obsegal naslednje gradivo:

KF A15/3, 4 leto 1957 Maribor HE Mariborski otok, panorama, tekstilna tovarna, TAM, Metalna, 1'13", KF 575 oddaja Poznaš svoj domači kraj - Maribor, 27. 4. 1961, v predfilmu o Mariboru tudi Metalna., KF 892/7 TVO 28. 2. 1962 Delov v Metalni, zapornice in jez Matatila Dam v Indiji, žerjav za poljsko ladjedelnico, največji te vrste na svetu, 0'39", KF 1173/4 TVO 17. 12. 1962 Krmelj, nov obrat mariborske Metalne, 1'01", KF 1771/2 TVD 1.5.1964 Umetniška predstavitev v tovarniški hali Metalne., KF 1943/VI, 2 TVO 24. 9. 1964 Metalna izvozila ladjedelniške žerjave na Poljsko, 35", KF 1975/2 TVO 17. 10. 1964 Jeklena konstrukcija za halo Tivoli v Metalni., KF 3128/1 TVO, 19. 5. 1965 Mariborska Metalna izdelala cevovod za HE., KF 3221/1, 5 TVO 19. 5. 1965 izvolili nove člane v organe samoupravljanja, 40", KF 3300/1 TVO, 28. 6. 1965 Avbelj in Jama v Metalni, 35", KF 3350/2 TVO 29. 7. 1965 uveljavljanje novih gospodarskih ukrepov v Metalni., KF 4064/4 TVO 27. 5. 1966 iz Metalne odpemili del tlačnega cevovoda za HE v Kambodži, 40", KF 4225/2 2 a perfo TVO 19. 8. 1966 Metalna in investicije: izvoznik investicijske opreme, serije cevovodov za tujino, izdelava konstrukcij, 4'31", KF 4316/6 TVO, 28. 9. 1966 Metalna priredila simpozij o ladijski opremi, 35", KF 4897/6 6 a perfo TVO 6. 6. 1967 Metalna Maribor., KF 5069/5 TVO 6. 9. 1967 Pogreb delavcev Metalne v Mariboru, 45", KF 5244/1 TVO 6. 12. 1967 Transport ladjedelniškega žerjava Metalna za Uljanik, 45", KF 5321/ 3a TVO 9. 1. 1968 V Metalni podpis pogodbe za izdelavo hidromehanske opreme za HE Djerdap, 45", KF 5625/3 TVD 13. 5. 1968 V Metalni končali montažo najsodobnejših električnih avtomatskih naprav za varjenje, 1'10", KF 5840/7 TVD 6. 8. 1968 Metalna končuje nekaj velikih konstrukcij za naročnike doma in v tujini, 2'10", KF 6209/4 TVD 30. 12. 1968 Obisk v Metalni, pogovor s projektantom visoko produktivne avtomatske naprave, 4'00", KF D 7/9 Po Sloveniji, 24. 4. 1969 Metalna bo izdelala za romunski del HE Djerdap zapornice, prve so že odpemili na gradbišče, 40", KF D 399/9 9 a perfo TVD 13.4.1970 Dogovor za gradnjo nove tovarne žerjavov v Senovem 3'30", KF D 547/1, 6 6 a perfo TVD 11. 9. 1970 50 let Metalne in 20 let samoupravljanja, ing. Slavko Belina, 3'30", KF D 555/5 TVD 19.9.1970 V mariborski Metalni, tovarni investicijske opreme so proslavili 50 letnico obstoja in 20 letnico samoupravljanja, 45", KF D 824/1, 3 3 a perfo TVD 7. 6. 1971 Metalna s poslovnostjo prek kriz, 2'40", KF D 894/3 TVD Metalna postavila svoj obrat v Luki Koper, 1'55", KF D 913/1, 2 TVD 7. 9. 1971 Marko Bulc v Metalni Maribor, 1'10", KF D 975/3 TVO 3. 11. 1971 preusmeritev senovskih rudarjev, 35", KF D 1008/4 TVD 4.12.1971 iz Metalne poslali velik tovor za ladjedelnico 3. maj na Reki 35", KF 1151/1, 8 TVO KF D 1151/1, 8 izvoz Metalne, 1'10", KF D 1297/1 3, 3 a perfo TVD 9. 9. 1972 Metalna, 3'34", KF D 1409/1, 2, 2 a perfo TVD 25. 12. 1972 združevanje kovinske industrije Metalna, Boris Vadnjal, direktor Metalne, 2'50", KF D 1634/2 TVD 30. 7. 1973 Devizno poslovanje Metalne, 1'50", KF D 1700/4 4 a perfo, TVD 1. 10. 1973 Republiški problem v Metalni 2'50", KF D 1919/III, 4 TVD 30. 4. 1974 V Metalni podpisali pogodbo o skupnem vlaganju z nemškimi podjetjem Ren za izdelavo kmetijskih strojev, 35", KF D 1933/2 TVO 14. 5. 1974 Metalna, velika hala, izdelki, varjenje, iskre, delo, 45", KF D 2090/1, 2 TVD 13. 10. 1974 izvajanje sanacije v Metalni, Boris Vadnjal, 3'15", KF D 2299/4 4a perfo TVD 6. 5. 1975 uspešna sanacija Metalne, proizvodnja, KF D 2420/3 3 a perfo TVD 1.9.1975 stabilizacija v Metalni, izdelava 250 tonske stiskalnice in velikega ladjedelniškega žerjava za SZ in Romunijo, 2'15", KF D 2518/2 2a perfo TVD 7.12.1975 uspešna sanacija Metalne, proizvodnja, Ivan Zorman, 3'00", KF D 2578/3 TVO 31. 1. 1976 izvoz Metalne, težka kovinska industrija, 55", KF D 2569/1/1 TVD 23. 1. 1976 Mika Špiljak je z Janezom Berboričem in Ivanko Vrhovščak obiskal Maribor, ogled Metalne 55", KF D 2774/II, 1 TVD 9. 8. 1976 Gospodarski razvoj Maribora - TAM, Metalna, 3'00", KF D 2883/1, 3 TVD 23. 11. 1976 Metalna na novi poti, proizvodnja 2'20", KF 10868 Po sledih napredka, 26. 4. 1977 4. prispevek Metalna Maribor - nov način varjenja., KF 10998 Po sledih napredka, 21. 6. 1977 3. prispevek Dejavnost raziskovalnega inštituta Metalne Maribor, 33'15", KF D 3148/1, 1 1a

je računalniško obdelano in ga hranimo na beta in imx kasetah, je bila selekcija in priprava posnetkov za izdelavo videograma nekoliko lažja. Po ogledu, ki smo ga opravili skupaj s Slavico Tovšak in Leopoldom Mikcem Avberškom, smo se glede na dolžino prispevka na razstavi odločili za nadaljnjo selekcijo pri izbiri gradiva za videogram. Pri izbiri gradiva smo bili omejeni s tehničnimi zmožnostmi in časovnimi termini pri delu v montažah televizijske produkcije. Ključnega pomena za dokončni izbor pa je bilo tehtanje med verodostojnostjo in atraktivnostjo, pri čemer smo se odločili za prvo. Zato v videogramu nismo uporabili krajših ali daljših odlomkov iz prispevkov, ki bi jih s pomočjo montaže združili v privlačen spot. Rajši smo se odločili za predstavitev prispevkov v celoti, izjemi sta le uvodna in zaključna špica. Toda, ker hrani televizijski arhiv pri starejših posnetkih le slikovni del zapisa, zvočni del pa je ohranjen le v tekstu, smo se vseeno odločili za manjši poseg. Nemim posnetkov smo dodali zvok, ki smo ga izbrali med posnetki proizvodnje v slovenskih tovarnah sredi devetdesetih let prejšnjega stoletja. Nekakšen slovenski industrijski tehno torej, ki pa ni vplival na vsebinske spremembe.

Naša zgodba o Metalni se razpleta od začetka šestdesetih let, ko so v tovarni iskali načine, kako povečati učinkovitost in produktivnost dela. Proizvodnja je v tem času nenehno rasla, osnovna dejavnost pa je postala izdelava žerjavov in transportnih naprav ter tudi nekaterih industrijskih objektov. Že v drugi polovici šestdesetih let pa so pogoji poslovanja postajali vse manj ugodni, saj je tako domače kot tuje ekonomsko okolje postajalo nepredvidljivo in nenaklonjeno kovinski industriji. V Metalni se niso predali. Ukrepi gospodarske reforme in spremembe v smeri tržnega gospodarstva so prisilili podjetja k iskanju lastne aktivnosti in mesta na trgu. Cilj je bil zmanjšati odvisnost od državne politike in političnih posegov v gospodarstvo. V Metalni so ocenili, da bodo v prihodnje preživeli le, če bodo uspeli odgovarjati zahtevam tržišča glede cen in dobavnega roka ter rešiti problem kreditiranja.³ Sedemdeseta leta je zaznamoval jugoslovanski »eksperiment«
dogovorne ekonomije. Vodstvo podjetja se je odločilo, da Metalno preoblikuje in

perfo TVD 11. 8. 1977 Sanacijski ukrepi Metalne 2'17"., KF D 3185/6 6 a perfo TVO 17. 9. 1977 Družbena samozaščita OZD Metalna - proizvodnja v Metalni, 2'20"., KF D 3236/1 TVO 7. 11. 1977 Gospodarstveniki iz LR Kitajskv v Metalni, 40"., KF 11370 DFR: RAZGLEDI - TAKE SO IZKUŠNJE (delegatski sistem), D. Marin, J. Ceglar, 9. 12. 1977 Proizvodnja v Metalni Maribor, notranjost, dvigala, varjenje, varilci, stroji, delavci ob strojih, brusilci, krušenje, izjave delavcev, 3'55"., KF 11369 DFR: KOMUNIST MORA BITI VZOR SODELAVCEM, Vulkanizerska delavnica Metalne Maribor, J. Bezjak, P. Hedžet, zunanost Metalne, TOZD »TIO«, delo v pisarni..., 2'20"., KF D 3365/1, 5 5 a perfo, TVD 15. 3. 1978 Odločitev delavcev v Metalni, proizvodnja, 1'58"., KF D 3399/II, 2 TVD 18. 4. 1978 Največji žerjav pri nas - novo premično dvigalo mariborske Hidromontaže.,

KF D 3462/I, 1 TVD 20. 6. 1978 zborovanje delavcev Metalne in občanov iz Maribora v pozdrav 11. kongresu ZKJ., KF D 3968/7 7 a perfo TVO 7. 11. 1979 gospodarske vesti, proizvodnja Metalne, tovarna TAM, 1'24"., KF D 4142/2 TVO 29. 4. 1980 ob občinskem prazniku občine Maribor so podelili nagrade - zlati grb prejela Metalna, 35"., KF D 4153/1, 3 3 a perfo, TVD 15. 5. 1980 podpis sporazuma Metalna Maribor - Železarna Ravne, proizvodnja, izjava 2'30"., KF D 4240/2 2a perfo TVO 5. 8. 1980 planiranje v Metalni - posnetek tovarne, proizvodnja, izjava Marta Kregar 2'25"., KF D 4356/9, 4 TVD 29. 11. 1980 Napoved ogled, razstava strojev v novi tovarni, 60 let Metalne, proizvodnja, Herman Špička, skupaj 2'05"., KF D 4388/2 2a perfo TVD 31. 12. 1980 portret izumitelja Ivana Munde iz mariborske Metalne, 1'50"., KF D 4435/1, 2 2a perfo TVD 16. 2. 1981 Izvoz Metalne, Jurij Kokol, zunanost 2'40"., KF D 4553/1, 3 TVD 17. 6. 1981 izvoz Metalne, proizvodnja, 1'26".

KF D 4594/II, 1, 1a perfo TVD 30. 7. 1981 gospodarjenje v Metalni, obrati, izjava., KF D 4715/1, 1 a perfo, TVO 4. 12. 1981 izvoz Metalne, proizvodnja, 3'12"., KF D 4824/2 TVO 7. 5. 1982 V Metalni odprli novo delovno halo, 35"., KF D 4833/III, 1 1a perfo TVD 26. 5. 1982 podpis sporazuma o gradnji nove tovarne v Karlovcu - Metalna in Jugoturbina, Herman Špička, 1'20"., KF D 4880/3 3 a perfo TVO 30. 8. 1982 20 let Metalne - tovarniška hala, 1'20".

(V seznamu so navedene inventarne številke, naslov oddaje, datum, kratka vsebina in dolžina, izražena v minutah in sekundah. Razlaga kratic: TVO - TV Obzornik, TVD - TV Dnevnik).

³ Jure Maček, Metalna - propadli mariborski gigant, v: Metalna, Sledovi mariborskega gospodarstva v arhivskem gradivu Pokrajinskega arhiva Maribor, Maribor 2006, str. 43 - 44.

razdeli v temeljne organizacije združenega dela.⁴ Tako reorganizirana Metalna se je naslednje desetletje upirala slabemu gospodarskemu stanju v državi v osemdesetih letih. Gospodarska in politična kriza, ki sta vodili v razpad političnega sistema in države, sta Metalno pripeljali v tranzicijo devetdesetih let, v kateri je mariborski gigant, ki se ni uspel prilagoditi zahtevam tržnega gospodarstva, po dolgotrajni agoniji zapadel v stečajni postopek. Razvoj dogodkov smo dodatno poskušali ponazoriti tudi s časovnim okvirjem, ki smo ga ustvarili s simbolično predstavitvijo sprememb v razvoju televizijske tehnike. Prva dva prispevka ostajata nema, dogodek gledalcu razlaga dodani telop, naslednjim prispevkom v kronološkem zaporedju kolaža je dodan zvok, pri barvnih prispevkih pa lahko slišimo že originalni zvok. Sledijo prispevki, presneti z beta kaset, ki že vsebujejo originalne telope, zgodba pa se zaključi s prispevkom, ki nakazuje konec agonije in stabilizacijo razmer v Metalni, hkrati pa nas kravl telop z borznimi indeksi že opominja na vstop v novo tisočletje, preoblikovanje in sanacijo podjetja ter nov zagon v prihodnosti. V telope smo vstavili tudi imena avtorjev prispevkov. Žal nismo uspeli razvozlati vseh kratic avtorjev prispevkov, ki so podane v tekstih, med vsemi avtorji pa moram posebej omeniti Marjana Šrimpfa, ki je s svojim delom dopisnika Televizije Slovenije dal ogromen prispevek mestu Maribor in njegovi okolici. Za lažje spremljanje videograma dodajam na tem mestu zapise tekstov nemih prispevkov:

TV OBZORNIK, 28. 2. 1962, T: 1046

»V mariborski tovarni težke investicijske opreme »Metalna« bodo letos izdelali še enkrat več take opreme kot lani. Največ bo različnih žerjavov in mostovnih konstrukcij, namenjenih številnim državam Afrike, Azije in Južne Amerike. Pravkar končujejo dela pri izdelavi 23 zapornic za Matatila Dam jez v Indiji. Imajo pa že tudi nova obsežna naročila za izdelavo razne opreme za Indijo in Etiopijo. Zdaj izdelujejo za neko poljsko ladjedelnico največji ladjedelniški žerjav na svetu. Težak bo 1200 ton in bo lahko prenašal 630 ton bremen.« (N. P. S.)

TV DNEVNIK, 1. 5. 1964, T: 2646

»... Spreminjajo se časi ... Ni še tako daleč čas, ko bi bila umetniška predstava v tovarniški hali nezaslišana reč. Danes je to nekaj naravnega, razumljivega, še posebej ob velikem dnevu. In prav je tako ...«

TV OBZORNIK, 17. 10. 1964, T: 3004

»V tovarni kovinskih konstrukcij in strojnih naprav Metalna iz Maribora pospešeno izdelujejo ogromno jekleno konstrukcijo za veliko športno dvorano Tivoli na stadionu inženirja Bloudka v Ljubljani. Celotna jeklena konstrukcija bo težka nad 1000 ton. Del jeklene konstrukcije je že izgotovljen, pravkar pa izdelujejo dva glavna nosilca. V Metalni pričakujejo, da bodo celotno jekleno konstrukcijo končali že v mesecu decembru. Načrte za jekleno konstrukcijo sta izdelala inženirja Boris Vadlin in Franc Grilc, glavni projektant velike dvorane pa je inženir Marijan Božič.« (Slavko Fras)

⁴ Isti, str. 46.

TV OBZORNIK, 27. 5. 1966, T: 5014

»Iz mariborske Metalne so včeraj odpremili za hidrocentralo Kirirom v Kambodži del tlačnega cevovoda. Načrte za gradnjo te velike hidrocentrale je izdelal Energoprojekt iz Beograda, mariborska Metalna pa je prevzela izdelavo kanalskega in tlačnega cevovoda. Oba cevovoda sta dolga 5.700 metrov. Kanalski cevovod, dolg 3.100 metrov, so že poslali v Kambodžo, prvi del tlačnega cevovoda, dolgega 2.600 metrov pa so odpremili včeraj. Oba cevovoda bosta veljala z montažo vred 700.000 dolarjev, montažo cevovodov v Kambodži pa bodo opravili monterji iz Metalne.« (IC.)

TV OBZORNIK, 6. 12. 1967, T: 6846

»Sinoči je mariborska Metalna odpremila v puljski Uljanik velikanski ladjedelniški žerjav, visok nad 60 metrov in brez obtežitve težak okrog 280 ton. Kolona težkih prikoličarjev, na katere je žerjav naložen, se pomika s hitrostjo 30 km na uro, tako da bo v Pulj prispela šele jutri. Ker so posamezni deli žerjava nenavadno široki in visoki do 6 metrov, so morali med prevozom po cesti že dvigniti več telefonskih napeljav, v Ljubljani, kamor je kolona prispela davi takoj po polnoči, pa so morali dvigniti celo električne napeljave za trolejbus in železnico.« (Slavko Splihal)

TV DNEVNIK, 13. 5. 1968, T: 7399

»V mariborski Metalni so končali montažo štirinajstih najsodobnejših električnih avtomatskih naprav za varjenje znamke Ekomati 300. Nove naprave so domač izdelek iz so rezultat sodelovanja med kranjsko Iskro ter tovarno Rade Končar iz Zagreba. V Metalni so nove stroje dalj časa preizkušali, šele potem so se odločili za nakup. Pri preizkušanju so ugotovili, da so popolnoma enakovredni uvoženim, imajo pa še to prednost, da so v primeru okvare rezervni deli takoj pri roki. Novi Iskrini stroji dosegajo do tridesetkrat večjo storilnost, kakovosti pa ni moč primerjati z dosedanjim klasičnim načinom. Podobno je s plinskimi stroji Ekomatik, s katerimi je mogoče ob uporabi plina argona variti vse vrste barvnih kovin. Metalna, katere glavni delovni postopek je prav varjenje, saj v tovarni varijo ladijske pokrove, mehansko opremo za hidrocentrale, žerjave in podobno, namerava v prihodnje postopoma celotno varilno obdelavo iz dosedanje ročne, preusmeriti v avtomatsko.« (de)

PO SLOVENIJI, 24. 4. 1969, T: 8819

»Mariborska tovarna Metalna bo izdelala za romunski del hidroelektrarne Djerdap štirinajst orjaških zapornic. Pred dnevi so prvo izmed njih že odpremili na gradbišče. Ker je ta zapornica težka 65 ton in dolga 27 metrov, so morali naročiti v sosednji Avstriji poseben desetosni vagon za prevoz tako težkih in neobičajnih tovorov. To je doslej največja zapornica, kar so jih izdelali v Metalni, pa čeprav je ta tovarna opremila že 87 hidroelektrarn. Zapornico so z vlakom prepeljali do Siska, kjer so jo pretovorili na ladjo, ki jo bo po Savi in Donavi prepeljala do te naše največje hidroelektrarne v Djerdapu.« (Ujčič - Noč)

TV DNEVNIK, 4. 12. 1971, T: 12648

*»Iz mariborske Metalne so danes poslali največ tovora v 50-letni zgodovini te tovarne: gre za 27 vagonov z 850 tonami delov, ki jih bodo vstavili na svojem delovišču, v ladjedelnici 3. maj na Reki, v enega izmed največjih žerjavov v Evropi. Človek si kar težko predstavlja, da je to pravzaprav le delček velikanskega žerjava, ki bo lahko dvignil 300 ton in pomagal graditi največje ladje na svetu. Sestavljanje žerjava je tik pred koncem; obratovati pa bo začel februarja prihodnjega leta.«
(Jauk)*

Pri pripravi videograma smo sodelovali: Jure Madunič (priprava filmskega gradiva za telekiniranje), Tomaž Hajdarevič (telekino), Vojko Polič (montaža in grafika), Slavica Tovšak, Leopold Mikec Avberšek in Aleksander Lavrenčič (pregled in izbor arhivskega gradiva). Za pripravo pogodbe in varno plovbo med birokratskimi čermi je poskrbela Jolanda Kolar Balmazovič. S kronološkim zaporedjem niza dogodkov iz življenja Metalne smo kot z ogromnim platnenim jadrom prekriki križarjenje štirih desetletij in na mestih, kjer so koluti počivali zasidrani v mirnih zalivih, določili točke, ki kot šivi pripenjajo jadro k jamboru. Ta sidrišča ponujajo zunanjemu opazovalcu pogled na točke, za katere se zdi, da predstavljajo nevidne točke v vesolju, na katere so pripeta nihala naših ur, časov in usod. Brez delavcev, ki so dolga desetletja predajali del svojega življenja strojem in z gibi rok vodili pot delovnih orodij, ne bi bilo ne Metalne in ne naše zgodbe.

Spoštovane udeleženske posveta, spoštovani udeleženci, bralke in bralci prispevka v zborniku. V drugem delu tega prispevka bi vam rad predstavil postopek naročanja gradiva iz arhiva Televizije Slovenija za zunanje naročnike. Predstavitev ni ekonomsko propagandne narave, saj gre v primeru naročanja za nekomercialno uporabo posnetkov za zasebne prosilce in ustanove kot so šole, arhivi, knjižnice, univerze in druge sorodne ustanove za izrazito nepridobitno dejavnost, pri kateri plačajo prosilci le za stroške kopiranja posnetkov. V izogib nesporazumom in nepotrebnim, v uvodu omenjenim bližnjicam, vam predstavljam šablonska navodila Službe za promocijo in marketing TV Slovenija z napotki, ki razlagajo, kaj morajo naročniki storiti, če želijo priti do posnetkov. V okviru Službe za promocijo in marketing namreč obstaja Oddelek za trženje arhiva, ki za zunanje naročnike ureja presnemavanje in prevzem gradiva, če pa kdo od gledalcev mimo te uradne poti s pomočjo bližnjice ubere daljšo pot, na njej zaide in vpade v arhiv, mu posredujemo ta navodila. Pogosto se namreč dogaja, da so ljudje, ki se zanimajo za posnetke, razočarani, ko izvedo, da morajo posredovati osebne podatke, njihove prošnje pa mora odobriti vodstvo TVS in odgovorni uredniki ter da zadeva ni brezplačna:

Spoštovani,

vse posnetke, ki jih izdajamo zunanjim uporabnikom, mora odobriti vodstvo TVS in odgovorni urednik, zato vas prosim, da pripravite uradno prošnjo in sledite napotkom v nadaljevanju besedila:

Prošnjo s karseda natančnimi podatki o:

- naslovu in terminu predvajanja zelenih posnetkov/oddaj,
- namenu, za kaj boste uporabili posnetek,
- na katerem formatu želite, da bi prejeli posnetek, presnemavanje za zasebne zadeve je možno le na VHS kasete,

pošljete vodstvu TVS na e-naslov marica.humek@rtvslo.si.

Za pripravo pogodbe bomo potrebovali naslednje podatke:

- polno ime in naslov,
- matično številko - EMŠO,
- davčno številko,
- številko osebnega računa,
- izjava o tem, ali ste zavezanci za DDV.

Podatke pošljite na e-poštni naslov tomaz.gasparic@rtvslo.si ali jolanda.kolar@rtvslo.si. V priponki prilagam dokument, ki vam bo olajšal pripravo prošnje.

Lep pozdrav,

L. A.

P. S.

Načrtujemo, da bomo v naslednjem letu začeli s presnemavanjem arhivskega gradiva na digitalne nosilce, kar bo uporabnikom omogočilo lažji dostop do arhivskega gradiva v ogledni resoluciji preko interneta.

LITERATURA

- *Metalna, Sledovi mariborskega gospodarstva v arhivskem gradivu Pokrajinskega arhiva Maribor, Maribor 2006.*

SUMMARY

METALNA FACTORY MARIBOR IN THE ARCHIVES OF RTV SLOVENIA

The TV Archives of Slovenian Television Ljubljana in cooperation with the Regional Archives Maribor produced a videogram of Metalna factory. In the presentation of Metalna factory of Maribor the originals on different formats, which are kept in the TV archives, were used. Besides the list of film materials about Metalna the article also includes material texts of films without sound tracks. To improve communication between users of materials of TV archives and to ensure easier access to materials, the article also presents the new written rules of Promotion and Marketing services of TV Slovenia for acquiring materials from the TV archives. Such information could be very useful for better cooperation in the future.